

ΜΙΑ ΠΑΝΑΓΙΑ ΚΡΥΜΜΕΝΗ Σ' ΕΝΑ «ΝΤΕΓΚΙ»

(από το περιοδικό *Η Δράση μας*)

Είχαν μια γλυκιά Παναγία σ' ένα εικονοστάσι. Χαιρόταν πολύ το κοριτσάκι να τη σηκώνει στα χέρια η μάνα και να την ασπάζεται. Κάθε που ψήλωνε λίγο και πλησίαζε μόνη, ήταν η χαρά της ανείπωτη.

Κι όταν πια μεγάλη κοπέλα έσκυβε ευλαβικά και προσκυνούσε τον Χριστό κι έλεγε μυστικά στην Παναγία τα δικά της όνειρα, τους πόνους για την Πατρίδα και τ' αδέρφια, γέμιζε η ψυχή της ανακούφιση κι ελπίδα.

Κι όλα αυτά ως το 1966, γιατί έπειτα η εκκλησία τους έγινε αποθήκη για λιπάσματα. Δεν πλησίαζες πια στον Άι-Γιώργη. Μα ούτε τον μπαξέ σου δεν είχες. Η ιδιωτική σου περιουσία ανήκε πια στην «κομπερατίβα» .

Τα πρόβατα, ενιαία κοπάδια για το λαό. Ένας φούρνος. Το ψωμί και το γάλα κι όλα τα αναγκαία τρόφιμα με δελτίο. Κοινός ο κλήρος για όλους και το συνήθισαν πια. Μα κείνο που δεν το άντεχε, δεν το σήκωνε η καρδιά κι ο νους, ήταν η σφραγισμένη εκκλησία. Είχε πλέξει τα όνειρά της, η ώριμη πια κοπέλα η Ιωάννα, που τότε δα θ' άρχιζε τη δική της οικογένεια. Περίμενε στον Άι-Γιώργη, εκεί κοντά στην εικόνα της Παναγιάς να βάλει τα στέφανα.

Τώρα πού να 'ναι η εικόνα στην αποθήκη με τα λιπάσματα; Γύρω από την εκκλησία έβοσκαν πρόβατα, δίπλα ο στάβλος.

Μη και είχαν μαζέψει εκεί τις εικόνες;

Ένα απόβραδο κάποιοι «σύντροφοι» όλο και πηγαινοέρχονταν... Μαζί κι ο γιος της Κώσταινας. Ξεκινάει η θεια του θαρρετά με δυό τρεις άφοβες γυναίκες και την Ιωάννα. Νέες τολμηρές μυροφόρες, να βρουν, να προσκυνήσουν τις άγιες εικόνες.

Πέτυχαν την ώρα τη φοβερή, καθώς με τρεμάμενα χέρια προσπαθούσαν ν' ανοίξουν την πόρτα της εκκλησίας.

Ακούστηκαν οργισμένες απειλητικές φωνές από τους δυό-τρεις ντόπιους «συντρόφους» που ξεκρεμούσαν τις εικόνες και τις έριχναν σε μεγάλους σάκους.

—Μη, μη Γιώργη, φώναξε στον ανηψιό της η Κώσταινα. Η μάνα σου είπε πως, αν καταστρέψει άγια εικόνα ο γιόκας μου, να τον κάψει η οργή του Θεού. Μη, παιδί μου, η κατάρα κι η ευχή της μάνας βγαίνουν αληθινές!

—Φυλακή ζητάτε, θεια, φύγετε γρήγορα από δω.

Οι γυναίκες έτρεμαν.

—Να φυλάξω εσάς από την τιμωρία του Θεού και την κατάρα της μάνας σου ζητώ...

—Τι θα τις κάνετε τις εικόνες;

—Θα τις σπάσουμε και θα τις ρίξουμε στο φούρνο, για να μη τις προσκυνούν οι αμόρφωτοι.

Έπεσε στα παρακάλια η θεια.

—Γιώργη μου, άστες σε μας, μη σας πλακώσει η οργή. Θα τις σύρουμε με τους σάκους στη ρεματιά κι εκεί με προσευχές, να μας ελεήσει ο Θεός, θα τις κάψουμε...

Τι έγινε, ήταν θαυμαστό! Ο φόβος; Το θάυμα; Σίγουρα και τα δυό.

Ο μεγαλύτερος έκανε νεύμα και στους άλλους. Έσυραν οι ίδιοι ως τη ρεματιά με τα σκουπίδια τους σάκους και τους άφησαν να τους κάψουν οι γυναίκες... Αυτές σταυροκοπιόταν κρυφά. Μάζεψαν ένα σωρό ξερόκλαδα κι άναψαν φωτιά. Υψώνονταν οι φλόγες. Σκοτείνιασε ο γύρω τόπος από τον καπνό.

Η κυρά-Κώσταινα με την κυρά-Γιώργαινα έκρυσαν μέσα στα πιο πέρα σκίνα τις μεγαλύτερες εικόνες και η Ιωάννα κοίταζε κι έψαχνε στα σακιά, ώσπου τα μάτια της γέμισαν δάκρυα κι απόμεινε αποσβολωμένη. Εκεί στο βάθος η γλυκιά δική της Παναγία. Την τράβηξε με τρεμάμενα χέρια, την ασπάστηκε, όπως το έκανε, όταν ήταν μικρή παιδούλα, με απόλυτη εμπιστοσύνη, την τύλιξε προσεκτικά με την ποδιά της και την έχωσε στο μεγάλο τρουβά. Κάτι παρόμοιο έκαναν και οι άλλες πιστές γυναίκες του Βορειοηπειρωτικού χωριού, κοντά στα Ελληνοαλβανικά σύνορα, εκείνο το σούρουπο στις αρχές του Γενάρη του 1967

Τα έχασε η μάννα της Ιωάννας, όταν την είδε που τύλιγε και ξανατύλιγε την εικόνα. Έπειτα την έχωσε ανάμεσα στις κουβέρτες και την στερέωσε με παραμάνες... στο «ντέγκι» με τα προικιά που σε λίγες μέρες θα τα μετέφεραν στο μικρό διαμέρισμα, που νοίκιασαν να μείνουν στ' Αργυρόκαστρο.

Έτρεμε από το φόβο η μάννα της στη σκέψη μήπως κι ανακαλύψουν την κρυμμένη Παναγία.

Ωστόσο όλα έγιναν ανέλπιστα καλά, εκτός από το σβησμένο όνειρο της Ιωάννας να μπει νύφη στην εκκλησία τ' Αι-Γιώργη της Επισκοπής. Όλα τα έθιμα έγιναν χωρίς στεφάνωμα, χωρίς παπά. Με χαρές και τραγούδια, και καϋμούς και δάκρυα...

Έπειτα γνωρίστηκαν περισσότερο με την καλοσυνάτη σπιτονοικοκυρά. Σε λίγο καιρό κουβέντιαζαν κρυφά τους πόνους και τις πίκρες τους για τη δόλια πατρίδα, για τα νέα παιδιά... Κάποια μέρα η κυρία ανέβηκε από τη «γκλαβανή» στο ταβάνι κι έβγαλε ένα δέμα καλοδιπλωμένο σε μποξά. Σταυροκοπήθηκε και με υγρά μάτια ασπάστηκε μια-μια τις εικόνες. Τις έδωσε και στην κ. Γιάννα. Εκείνη με λυγμούς φιλούσε τις μορφές των αγίων και ζήτησε να λείψει για δύο λεπτά. Πήγε δίπλα στο δωμάτιό τους και σε μια μεταξωτή μαντίλα έφερε την κρυμμένη Παναγία. Αγκαλιάστηκαν κι έκλαιγαν χωρίς να μιλούν.

Έκαναν το σταυρό τους και δίπλωσαν ξανά τις μορφές των αγίων, για να τις κρύψουν για πολλά ακόμα χρόνια...

Η γλυκιά Παναγιά, η κρυμμένη στο «ντέγκι», βρίσκεται τώρα στην πιο κεντρική θέση στο σαλόνι της κ. Ιωάννας, σ' ένα νοικοκυρεμένο διαμέρισμα της Αθήνας. Τα παιδιά κι ο άντρας δεν ξεκινούν για τις δουλειές τους, πριν ζητήσουν τη χάρη της.

1. «ντέγκι»: μεγάλο δέμα (με κουβέρες κι άλλα είδη).
2. «κομπερατίβα»: γεωργικός συνεταιρισμός.
3. Το 1967 ορίστηκε νόμος με αυστηρές ποινές από το αθεϊστικό καθεστώς της Αλβανίας να καταστραφούν οι άγιες εικόνες και όλα τα ιερά σύμβολα και οι ναοί να μετατραπούν σε αχυρώνες και στάβλους.
4. «γκλαβανή»: τετράγωνο άνοιγμα στο ξύλινο ταβάνι, χωρίς να φαίνεται, που το πίεζαν προς τα πάνω και ανέβαιναν με σκάλα στο χώρο κάτω από τη στέγη.